

BRIEFING – MEETUP ACHTERHOEK

INTRODUCTIE

Kansenongelijkheid

‘Kansenongelijkheid is in het Nederlandse onderwijs het afgelopen decennium verdubbeld’ zo liet het rapport van de Onderwijsinspectie in 2016 zien. En het probleem wordt steeds groter! “Gefeliciteerd met het diploma en het inkomen van je ouders” geldt helaas door het hele land, zoals deze kansenkaart goed laat zien. Corona heeft het probleem zichtbaarder gemaakt en helaas ook verder vergroot. Dit is geen goede zaak. Naast dat het verspilling van talent is, vergroot het de tweedeling in onze maatschappij. Dit gaat dus iedereen aan. Reden genoeg om er iets aan te doen. Goed dus dat je bij de Meetup Kansenongelijkheid aansluit!

Meetups

Deze Meetup is georganiseerd naar aanleiding van de documentaireserie Klassen en bedoeld voor iedereen die met kinderen en jongeren werkt. Daarbij nemen we de school (PO en VO) - en iedereen die daar werkt - als middelpunt, omdat we denken dat het basis- en het middelbaar onderwijs de kern vormen. Daar gaan alle kinderen en jongeren naartoe en dus kan de school de spil in het web zijn. Uiteraard spelen jeugdwerkers, zorgprofessionals, mensen in de kinderopvang of in het vervolgonderwijs (etc.) een even grote en cruciale rol. Tijdens de Meetup zit je daarom aan tafel met allerlei soorten professionals. In groepjes gaan jullie nadenken

over oplossingen binnen twee thema’s die bij kansenongelijkheid spelen. Wat zou je gezamenlijk kunnen doen - met het hele netwerk rondom een kind - om elk kind gelijke kansen te bieden? Wat gebeurt er al, waar kun je bij elkaar aansluiten en wat mist er nog? Vervolgens maken jullie concrete afspraken waar je direct mee aan de slag kan. Deze Meetup wordt dan hopelijk het begin van een nieuwe koers.

Waarom dit document?

Tijdens de Meetup bespreken we een paar van de belangrijkste thema’s binnen kansen(on)gelijkheid. Elke deelnemer gaat vervolgens aan de slag met één thema. Om op niveau met elkaar te kunnen praten, is het belangrijk om deze kennis van tevoren tot je te nemen. Vervolgens mag je zelf bepalen over welk thema je graag doorpraat op de avond zelf.

Nog niet uitgelezen of gedacht over het onderwerp?

Kijk dan op www.gelijkekansenindeklas.nl. Hier hebben we - ook n.a.v. de documentaireserie Klassen en in samenwerking met de Gelijke Kansen Alliantie van het ministerie van OCW en een hele groep wetenschappers en mensen uit het onderwijs - een Kennisbank Kansengelijkheid ontwikkeld. Deze is speciaal voor onderwijskrachten om zich - ook op thema - verder te verdiepen in wat het probleem is en wat ieder kan bijdragen.

De moeilijk te bereiken ouder

Hoe kunnen we er gezamenlijk voor zorgen dat ouders betrokken worden/blijven bij het leerproces van kinderen?

Als pedagogisch medewerker, IB-er of leerkracht heb je niet alleen met kinderen te maken, maar ook met hun ouders. Een hoge mate van ouderbetrokkenheid kan de prestaties en het zelfvertrouwen van kinderen positief beïnvloeden. De thuisbetrokkenheid van ouders bij het leerproces van een kind heeft grote invloed op de schoolprestaties van leerlingen, zowel in de kinderopvang, op het primair als het voortgezet onderwijs. Een vertrouwde, wederkerige verbinding tussen opvang, school en ouders, waarin de sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling van het kind centraal staat, is dus belangrijk.

Thuisbetrokkenheid bestaat uit twee dimensies. Enerzijds gaat het over de activiteiten die ouders thuis met hun kinderen ondernemen, zoals de begeleiding bij het leren, educatieve spelletjes, verhalen voorlezen en zingen. Anderzijds gaat het over de houding die ouders hebben tegenover het leerproces van hun kind: vinden ze het belangrijk of zijn ze minder geïnteresseerd? En wat zijn de verwachtingen van ouders? Het mooie aan deze tweede dimensie van ouderbetrokkenheid is dat iedere ouder hier in theorie toe in staat is. Het overgrote deel van de ouders wil betrokken zijn bij het leerproces van hun kind (Lusse, M. 2019, School en thuis. Succesfactoren voor het verbinden van leefwerelden).

Toch zijn er ouders die moeilijk te bereiken zijn, bijvoorbeeld omdat er sprake is van een taalbarrière, omdat een ouder te druk is (misschien wel om met drie baantjes het eten op tafel te krijgen), omdat een ouder niet goed weet wat er van hem of haar verwacht wordt of omdat een ouder denkt weinig te kunnen bijdragen. Al deze verschillende redenen kunnen ertoe leiden dat ouders afwezig zijn richting opvang en/of school. Deze afwezigheid kan geïnterpreteerd worden als desinteresse of zelfs als een gebrek aan bereidheid om betrokken te zijn. Hierdoor kan de wil om in ouderbetrokkenheid te investeren bij het kindcentrum-/schoolteam rap afnemen. Zeker als het team wel pogingen heeft gedaan om de ouder te bereiken, maar hij of zij niet thuis geeft. Het is logisch dat dit gebeurt; als je je best hebt gedaan en dat niet beloond wordt, kan dat frustrerend werken. Maar de lage verwachtingen van opvang/school en de nadruk op hoe ouders tekortschieten kan een tegenreactie bij ouders oproepen. Als zij weinig waardering en ondersteuning ervaren, kunnen ze zich af gaan zetten en kan opvang/school zelfs steeds meer gezien gaan worden als veroorzaker van mogelijke problemen die spelen bij het kind. Het resultaat? Een aanhoudende lage ouderbetrokkenheid, of zelfs in extreme gevallen het volledig afkeren van het systeem opvang/school, ten nadele van het kind/de jongere in kwestie.

Hoe blijf je ouders benaderen vanuit het positieve idee dat elke ouder betrokken kan en wil zijn? Hoe neem je ouders mee in het ontwikkelingsproces van de kinderen? Hoe kan een opvang/school aansluiten bij de verschillende mogelijkheden en verwachtingen van ouders? Hoe vervul je als opvang/school het rolmodelschap dat je hebt, bij het voeren van toekomstgerichte en positieve gesprekken met een kind over zijn of haar brede ontwikkeling en toekomstperspectief? En hoe kun je samenwerken met alle verschillende partijen om het kindcentrum/de school heen om ervoor te zorgen dat moeilijk te bereiken ouders toch betrokken raken?

OPLOSSINGSRICHTINGEN

1.1 Vanuit het positieve inzetten op de relatie tussen ouder en team

Als ouders zich niet laten zien op het kindcentrum/de school, wil dat niet per definitie zeggen dat ze niet betrokken (willen) zijn bij het leer- en ontwikkelproces van hun kind. Deze ouders toch betrekken begint bij de positieve benadering dat elke ouder kan bijdragen en geïnteresseerd is in het leer- en ontwikkelproces van het kind. Hiervoor is kennis over de verschillende ouders en vervolgens over de verschillende culturele visies ten opzichte van school essentieel. Net als de kennis over je eigen bril: hoe zie jij de betrokkenheid van ouders en waarin verschilt dat eventueel van de verwachtingen van ouders? Als je weet waarom een ouder afwezig is of welke ideeën sommige ouders hebben over wat er van hen verwacht wordt, kun je je beter verplaatsen in het perspectief van de ouder, dat creëert begrip.

Je verdiepen in de achtergrond van alle ouders uit je groep/klas kan voelen als enorm veel huiswerk en dat is begrijpelijk. Maar investeren in deze kennis kan het contact met ouders op termijn dusdanig vergemakkelijken dat het op de lange termijn z'n vruchten af zal werpen. Buiten dat leert het je tegelijkertijd ook veel over de kinderen die je voor hebt. Een win-winsituatie dus. Ook de andere leden van het kindcentrum-/schoolteam kunnen een bijdrage leveren en daarnaast kun je als docent gebruik maken van de kennis van partners om de opvang/school heen; schoolmaatschappelijk werk, sportclubjes etc. Let wel: van veel opvang/schoolteams vraagt het een mentaliteitsverandering wanneer ouders vanuit het positieve benaderd worden. Ben er daarom scherp op dat het delen van kennis over ouders niet verzandt in een klaagzang. Hoe doe je dat? En krijg je elkaar hierin mee?

1.2 Verbindt ouders aan opvang/school door dingen te organiseren die voor hen interessant zijn

Dit kan gaan van schuldhulpverlening en psychologen, cursussen en workshops - van digitale vaardigheden tot yoga en alles ertussenin. Zo kun je ouders op een laagdrempelige manier betrekken. Betrek ondernemers, culturele instellingen, schuldhulpverlening, de gemeente of bijvoorbeeld de huisarts of de fysiotherapeut uit de buurt om dit in te vullen. Daarnaast kun je vertrouwenspersonen (mensen uit de buurt of professionals) inzetten die hun wegen naar de juiste instantie kennen. Dit kan ouders die om allerlei redenen in de knel zitten op een laagdrempelige manier helpen. En doordat ouders hierdoor de school inkomen, wordt het contact over de kinderen laagdrempeliger.

1.3 Inzetten op (schoolse) kennis van ouders

Niet alle ouders kunnen bijdragen aan het huiswerk van hun kinderen. Bijvoorbeeld omdat zij zelf laaggeletterd zijn of omdat ze geen Nederlands spreken. Bij deze ouders kan het lonen om in te zetten op het vergroten van hun schoolse kennis. In Nederland zijn diverse programma's die zich inzetten op het 'onderwijzen' van ouders en daarmee het vergroten van de ouderbetrokkenheid; bijvoorbeeld [Het Ei van Columbus](#), [Pageturner](#), [Thuis in taal](#). Maar denk ook breder: het zou bijvoorbeeld interessant kunnen zijn om ouders te betrekken bij een project op kindcentrum/school met een lokale ondernemer waar zij zelf ook iets van kunnen leren of hen mee te nemen op de culturele uitjes die je organiseert en zo niet alleen de kinderen te introduceren met een voor hen (soms) nieuwe wereld van cultuur, maar ook hun ouders. Dit vergroot niet alleen de kennis van ouders, maar tegelijkertijd ook de thuisbetrokkenheid. Ouders worden zo deel van het leerproces van kinderen en kinderen zien dat hun ouders geïnteresseerd en betrokken zijn. Wat is er te verzinnen met de lokale ondernemers en cultuuraanbieders op dit vlak? (Bron: [Onderzoek van het Nederlands Jeugd Instituut](#))

1.4 Verbindt ouders onderling aan elkaar

Ouder-opvang/schoolcontact kan ook bevorderd worden door ouders die contact hebben met elkaar. Ouderbetrokkenheidsdeskundige Peter de Vries

spreekt van een buddysysteem. Hierbij kunnen ouders ervaringen met elkaar uitwisselen en kunnen ze elkaars kwaliteiten en vaardigheden leren kennen door middel van samenwerking. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een vader die zich zorgen maakt om de onlangs ontdekte dyslexie van zijn dochter, die gekoppeld wordt aan een ouder die al ervaring heeft met een soortgelijke situatie. Ouders die in een echtscheiding zitten, kunnen worden gekoppeld aan een vader of moeder die net hetzelfde heeft meegemaakt. Of wanneer ouders de Nederlandse taal nog niet volledig machtig zijn, kunnen ze gekoppeld worden aan een ouder die beide talen spreekt. Maar je kunt bijvoorbeeld ook denken aan nieuwe ouders koppelen aan ouders die al langer verbonden zijn aan opvang/school, om hen met het reilen en zeilen van de opvang/school kennis te laten maken.

Het organiseren van een buddysysteem is relatief eenvoudig. Het kindcentrum/de school hoeft slechts in kaart te brengen of ouders behoefte hebben aan het delen van bepaalde ervaringen met andere ouders en zorgen voor het uitwisselen van gegevens. Het buddysysteem kan werkdruk bij leraren of pedagogisch medewerkers wegnemen, omdat ouders steun bij elkaar vinden en niet meer bij personeel hoeven aan te kloppen. Daarnaast hoeven leraren/pm-ers minder te trekken aan het binnenhalen van bepaalde ouders omdat de ouders onderling elkaar betrekken. Bovendien kan een kindcentrum/school op deze manier het gevoel van een gemeenschap versterken, doordat ouders op elkaar kunnen terugvallen. Meer over het buddysysteem vind je [hier](#).

1.5 Zet ouders in voor de school door van hun kennis en expertise gebruik te maken

Ouders hebben veel te bieden aan de school, maar worden vaak 'slechts' ingezet als luizenouder of wanneer de biebboeken terug moeten naar de bibliotheek. Daar is meer voor te verzinnen. Weten wat voor ouders je in de klas hebt en wat zij eventueel te bieden hebben, kan dus zowel veel opleveren voor het curriculum als voor het gevoel van kinderen dat hun ouders betrokken zijn bij hun leertraject. Buiten benader je ouders vanuit het positieve, namelijk door een beroep te doen op hun kennis en

expertise. Dat vinden de meeste mensen leuk en dit zal dus al snel leiden tot een positieve relatie tussen de ouder en de school.

Als je hiermee aan de slag gaat, is het goed om niet alleen aan de beroepen van ouders, maar ook aan dingen als koken, verhalen vertellen, zingen, een andere taal of cultuur etc. Zo kan elke ouder - ook niet of lager opgeleid - iets bijdragen. Buiten dat vergroot je hiermee het gevoel (bij zowel ouder als kind) dat ander soort talen en culturen ook gewaardeerd worden op school. Een win-win dus.

Hoe zou je de ouder kunnen betrekken in de klas? Kun je ideeën verzinnen waardoor zowel de ouder, als het kind en de school hier iets aan heeft? En kunnen de partijen om de school (bijvoorbeeld maatschappelijk werk) heen hier ook baat bij hebben of een rol in spelen?

Meer lezen/luisteren/zien?

- [Verschillende ouders, verschillende leerkrachten. Educatief Partnerschap in het Primair Onderwijs - Hélène Leenders, Johan de Jong & Mélanie Monfranc](#) (rapport, specifiek de resultaten van pagina 12 tot en met 14)
- [Betrekken van ouders. Kansrijke aanpakken voor het vergroten van de ouderbetrokkenheid](#) - Tijana Breuer, Sanne van Wetten, Bas Aarts, Babs Jacobs & Inge de Wolf (handreiking met daarin bewezen effectieve aanpakken om ouderbetrokkenheid te vergroten)
- [Handboek voor mentoren in het voortgezet onderwijs](#) - Peter de Vries (boek)

THEMA 2

De kracht van het team/netwerk

**Hoe kan een schoolteam elkaar motiveren om te blijven groeien en van elkaar te leren?
En wat kan het netwerk rondom de school daaraan bijdragen?**

Uit [onderzoek](#) blijkt dat niet alleen een individuele docent het verschil kan maken, maar dat een krachtig schoolteam misschien nog wel belangrijker is. Een open cultuur waarbij men elkaar durft te helpen en stimuleren en waarbij de teamleden zichzelf en de ander evalueren om te blijven groeien. Zo kan ook ieder teamlid blijven groeien. En dit zorgt niet alleen voor kwalitatief hoger onderwijs, maar ook voor meer werkplezier. Wil je kansen bieden aan kinderen, dan is het dus erg belangrijk om hieraan te werken. En dat geldt niet alleen binnen het schoolteam, maar ook buiten de school om. Goede samenwerking met de partijen om een schoolteam heen kan ook sterk bijdragen aan werk-drukvermindering en werkplezier. Zoals je vaak hoort binnen het onderwijs: it takes a village to raise a child. Hoe kan een schoolteam elkaar motiveren om te blijven groeien en van elkaar te leren? En hoe kan het netwerk om de school heen zo worden ingezet dat ook zij - in gezamenlijkheid met het schoolteam - kunnen bijdragen aan het leerproces van een kind?

OPLOSSINGSRICHTINGEN

7.1 Een open samenwerkingscultuur creëren

Een open samenwerkingscultuur wordt gekenmerkt door het gezamenlijk stellen van doelen, het houden van feedbacksessies en het normaliseren van het bijwonen van andermans lessen. Al deze praktijken hebben, in potentie, een enorm positief effect op de professionele ontwikkeling van docenten en op de prestaties van leerlingen. Door (actief) samen te werken en informatie uit te wisselen wordt het docentschap niet alleen makkelijker maar ook leuker. Bovendien sta je er als docent minder alleen voor. Wat voor initiatieven zijn er in de regio om deze open samenwerkingscultuur te helpen introduceren op scholen? Hoe kunnen scholen leren van andere ondernemingen in de buurt die al zo'n cultuur hebben? En hoe kunnen scholen onderling meer delen om zo van elkaar te leren? (Bron: o.a. [dit wetenschappelijke artikel](#) uit 2002)

7.2 Denk na en praat over goed leiderschap

In het creëren van een veilig schoolklimaat waarin ieder teamlid kan blijven groeien, speelt de schoolleider een cruciale rol. Uit internationale en Nederlandse onderzoeken blijkt het steeds opnieuw: de schoolleider kan het verschil maken. Maar wat definieert een goede schoolleider? Het blijkt dat schoolleiders die hun leiderschapstaken delen door interactie met andere leiders, ouders, leraren, leerlingen en staf als goede schoolleiders gezien kunnen worden. Juist doordat ze niet alleen beslissingen maken, maken deze leiders gebruik van de expertise van de gehele organisatie. Dit type leiderschap draagt bij aan het beslissend vermogen van docenten omdat ze zelf ervaring opdoen met beoordelen van situaties en het nemen van beslissingen (in plaats van alleen van bovenaf geïnstrueerd te worden). Hierdoor ervaren docenten een bepaalde mate van zelfsturing en autonomie en dit draagt bij het werkplezier en aan het vertrouwen in eigen kunnen. Juist omdat goed leiderschap zo belangrijk is, is het cruciaal om actief na te denken over hoe dit op jouw school is. Welk type leiderschap is er nu en gaat dit goed? Mocht je

tot de conclusie komen dat het anders moet dan is het natuurlijk niet zo dat dit ook meteen gebeurt, maar het is wel iets waar over nagedacht en gepraat moet worden. Binnen het team, maar ook buiten de school. Want de rol van een schoolleider is natuurlijk vergelijkbaar met die van andere leiders. Zo is er bijvoorbeeld het [crossmentoring programma](#), dat basisschooldirecteuren koppelt aan directeuren uit het bedrijfsleven. Wat kun je leren van andere leiders/managers? En is zo'n soort uitwisselingsprogramma ook op te zetten tussen de schoolleiders en ondernemers/managers in deze regio? Of tussen schoolleiders onderling? ([Bron](#))

7.3 Geef anderen de ruimte

In de eerste reeks meetups kregen we het helaas vaak terug: scholen werden voor de buitenwereld gezien als gesloten bolwerken. Ideeën van buiten werden vaak benaderd met: “dat hebben we allang geprobeerd” of “zo doen we het hier nou eenmaal niet”. En ook jonge docenten klagen soms dat er voor nieuwe ideeën weinig ruimte is. Uiteraard zijn er uitzonderingen op de regel, maar het blijft belangrijk om hierover na te denken: staat je school open voor vernieuwing, verandering en ideeën van buitenaf? Soms kan de blik van buiten namelijk juist inspirerend zijn. Kan de andere kijk net datgene bieden dat je zelf niet kan zien. Het kan daarom lonen als schoolteam om open te blijven staan voor nieuwe ideeën en voortdurend kritisch te blijven kijken naar de status-quo. Waarom zou iets eigenlijk niet kunnen? En hoezo gaat het eigenlijk zoals het gaat? Wat is er te bedenken om partijen van buiten juist wel te laten meedenken over hoe het er nu op school aan toegaat? En hoe kun je (blijvend) leren van andere scholen? En hoe kunnen partijen van buiten meedenken over hoe hun input structureel geïncorporeerd kan worden in het schoolbeleid?

Meer lezen/luisteren/zien?

- [Stichting LeerKRACHT](#)
- [Een voorbeeld van een school die ermee werkt](#)
- [De Transformatieve school](#)